

V. РЕЦЕНЗІЇ

Кучинська О. П.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Чернявський С. С.,

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
проректор Національної академії внутрішніх справ*

**Рецензія на наукову роботу:
Топорецька З. М. Публічне управління
гральним бізнесом та лотерейною діяльністю
і протидія злочинам, пов'язаним з ними:
теорія та практика: монографія.
Київ: Алерта, 2022. 424 с.**

**АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ З ПИТАНЬ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РИНКАМИ
ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ЛОТЕРЕЙ**

У країна, обравши курс на євроінтеграцію, започаткувала впровадження в національну правову систему загальноєвропейських інститутів публічного управління. Саме тому за прикладом усіх без винятку країн Європи в Україні після одинадцятирічної заборони в 2020 році легалізовано гральний бізнес. Не випадково наша країна обрала модель державної монополії на організацію та проведення азартних ігор, що обумовлена обмеженням максимальної кількості наземних гральних закладів територіями готелів певної категорії, а також обмеженням максимальної кількості територіальних гральних зон (не більше п'яти), адже державна моно-

полія на гральний бізнес існує у всіх країнах Європи.

Проте обраний Україною євроінтеграційний курс ставить перед нашою державою завдання керуватись цінностями та інтересами суспільства при врегулюванні всіх сфер суспільного життя і мати на меті насамперед забезпечення благополуччя суспільства в цілому та кожної людини, зокрема.

Звісно ігри на гроші не є суспільними цінностями, це суспільно шкідливі види діяльності, які вимагають від держави встановлення особливого правового регулювання. Очевидно, що заборона грального бізнесу приносить більше шкоди суспільству через розви-

ток злочинності, ніж його жорстке правове регулювання та контроль з боку держави. Незважаючи на це, у вітчизняній правовій науці приділялась увага лише боротьбі з незаконним гральним бізнесом та зі злочинністю, пов'язаною з ним, а питання врегулювання ринку грального бізнесу залишалися осторонь уваги науковців. Вітчизняна доктрина не передбачала комплексних, системних досліджень, які б розкривали поняття та зміст інституту публічного управління гральним бізнесом з позицій забезпечення суспільного інтересу. Заповнити цю прогалину спроможне монографічне дослідження к.ю.н., доцента З.М. Топорецької «Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика».

Як вбачається зі змісту монографії, її авторка поставила за мету теоретичну розробку наукової концепції публічного управління ринками ігор на гроші (гральним бізнесом та лотерейною діяльністю) з позицій ціннісно орієнтованого підходу: пошуку балансу між інтересами держави, суспільства та бізнесу, й на його основі обґрунтування пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення законодавства з питань формування та реалізації державної політики у сфері грального бізнесу та лотерейної діяльності, а також розробку наукової концепції протидії злочинам, пов'язаним з гральним бізнесом та лотерейною діяльністю. Попри складність і комплексність окреслених завдань відповідно до поставленої мети, авторці успішно вдалося їх вирішити.

Аналіз рецензованої роботи свідчить, що авторка змогла відійти від усталених підходів до державного регулювання, державного управління та адміністрування гральним бізнесом та лотерейною діяльністю як видами господарської діяльності, а зосередила свою увагу на врахуванні публічного інтересу; обрання моделі та засобів управління ринками задля мінімізації шкідливого впливу азартних ігор на суспільство,

а також компенсування негативних наслідків грального бізнесу шляхом фінансування за його рахунок суспільно важливих проектів. Цьому сприяло дослідження феномену впливу ігор на гроші на людину та суспільство з позицій психології, фізіології, філософії, соціології, економіки, логіки тощо. Численні наукові праці представників цих наук, серед яких чимало зарубіжних, стали основою авторських висновків і забезпечили високий науковий рівень проведеного дослідження. Авторка достатньо вміло послуговується працями британських, американських, німецьких, польських, іспанських авторів, виданих відповідними мовами, що вказує на вміння уникати упередженості і викладати матеріал із високим рівнем об'єктивності.

Заслуговує на увагу значна емпірична база дослідження, що проявилась у використанні значної кількості статистичних та аналітичних матеріалів міжнародних організацій, асоціацій у сфері грального бізнесу. Важливим здобутком роботи є детальне дослідження законодавства ЄС з питань врегулювання різних аспектів здійснення діяльності у сфері ігор на гроші. Окремо варто звернути увагу на значний масив судової практики, особливо Європейського суду з прав людини, в контексті проблемних аспектів публічного управління ринками ігор на гроші, які ретельно аналізуються дослідницею.

Структурно рецензована монографія складається із шести розділів, які логічно та послідовно формують уявлення про сутність грального бізнесу та лотерейної діяльності, теоретичні засади публічного управління цими ринками, систему та механізм публічного управління. Окрема увага приділяється протидії злочинам, пов'язаним з цими видами діяльності, що є дуже важливим, адже правильно обрана модель публічного управління високоризиковими видами діяльності, збалансоване застосування різних інструментів, засобів та методів публічного управління дозволяє вивести

з тіні ринок грального бізнесу і суттєво знизити рівень злочинності у цій сфері.

Слід наголосити і на практичній значущості рецензованої праці. Чимало її положень передбачають авторські пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства з питань управління ринком грального бізнесу та лотерей, зокрема: удосконалення законодавства з питань регулювання грального бізнесу (підрозділ 4.1), процедури ліцензування організації та проведення азартних ігор, випуску та проведення лотерей (підрозділи 4.2, 5.2), оподаткування цих ринків (підрозділи 4.3, 5.3), запровадження спеціального бюджетного фонду підтримки соціальної сфери держави за рахунок коштів від грального бізнесу та лотерей (підрозділи 2.4, 3.4).

Матеріал у роботі викладено доступно, зрозуміло та цікаво, що сприяє його сприйняттю та доступу для нього широкої аудиторії. Вбачається, що монографія становитиме інтерес для науковців і практиків, які досліджують проблеми управління ринком грального бізнесу та лотерей.

Даючи загальну високу оцінку цій фундаментальній науковій праці, вимушені висловити й окремі критичні зауваження. Так, дискусійним видається положення щодо віднесення оподаткування грального бізнесу та лотерейної діяльності до механізму публічного управління, адже ці питання виходять за межі адміністративного права, здійснюються за іншими принципами, іншими державними органами та з іншою метою. У монографії є багато й інших дискусійних питань, які красномовно підтверджують актуальність обраної З. М. Топорецькою теми та невичерпність її для наступних дослідників, для яких рецензована праця буде не лише потужним теоретичним фундаментом, а й матиме методологічне значення.

Загалом, слід наголосити, що монографія З. М. Топорецької «Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам,

пов'язаним з ними: теорія та практика» є ґрунтовною самостійною науковою роботою і серйозним внеском у дослідження проблем регулювання ринків ігор на гроші. Сформульовані та викладені в ній положення, узагальнення й висновки мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для подальшого розвитку науки адміністративного права та кримінального процесу.

У підсумку варто зазначити, що рецензована робота повністю відповідає вимогам, які ставляться до наукових видань, є актуальною та своєчасною, відзначається фундаментальним характером, високою якістю підготовки, що свідчить про професіоналізм автора.

Пропонується монографія:

Топорецька З. М. Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика: монографія. Київ: Алерта, 2022. 424 с.

У монографії розглядаються проблемні питання публічного управління гральним бізнесом та лотерейною ді-

яльністю і протидії злочинам, пов'язаним з ними. Виходячи з результатів аналізу наукових джерел, присвячених теорії адміністративного права, оперативно-розшукової діяльності, норм національного та зарубіжного законодавства у сфері державного регулювання (публічного управління, урядування) грального бізнесу та оперативно-розшукового законодавства, вітчизняної практики судових і правоохоронних органів та практики Європейського суду з прав людини, у монографії розкривається концепція публічного управління гральним бізнесом на рівні держави, а також концепція протидії злочинам, пов'язаним

з легальним гральним бізнесом. Окремо розглядається питання публічного управління лотерейною діяльністю, яка в Україні не є гральним бізнесом, але в багатьох країнах світу віднесена до грального бізнесу. Обґрунтовуються теоретичні положення і практичні рекомендації, спрямовані на вирішення проблеми публічного управління цим ринком та протидії злочинам, пов'язаним з ним.

Монографія адресована науковцям і практикам, а також тим, хто досліджує проблеми управління ринком грального бізнесу та лотерей, теорії адміністративного права та оперативно-розшукової діяльності.